

organizmov očiščeno vino po možnosti zrežemo z boljšim zdravim vinom in ga čimprej porabimo.

Drugi vzrok, da postane vino motno, so lahko snovi, ki so v vinu raztopljeni in se iz nje izločujejo. Poleg vinskega kamna so to prav posebno beljakovine, ki postanejo v mladih vinih pod vplivom zraka, toplote, črnelovine itd. neraztopne in se iz vina izločujejo. Če se izločijo v zelo drobnih kosmičkah, ki so prelahke, da bi se potogle, se vino noče stisniti. Tu moramo čiščenje umetno pospešiti bodisi s filtriranjem ali čiščenjem. Tudi lahko tako vino na novo prevremo, ker se fini delci, ki vino kalijo oprimejo sluznate kožice kvasnic, ki po vrenju popadajo na dno.

Nadaljnji vzroki motnosti so še lahko porčnenje vina ali mlečno belkasto vino ali motnost, ki nastane vsled delovanja bakterij, ki se redijo na odmrlih drečah ali pa vsled lastnega razkrajanja drož.

Vzroki motnosti so tedaj lahko najrazličnejši.

Najprej je treba dognati vzrok motnosti in šele po tej ugotovitvi se more ukreniti vse nadaljnje za čiščenje vina. Kupite si Kmetijski koledar za leto 1932 v Tiskarni sv. Cirila, tam je vse podrobno razloženo.

Nekaj, kar je lepo in nič ne stane.

(Dalje.)

Glede prostorov smo po večini vse povedali, kako je treba napraviti, da bodo snažni in prijetni. Nikakor pa ta snaga ne zadostuje. Ti moraš kot gospodinja gledati na to, da bodo tudi vsi, ki v tvoji hiši stanujejo, snažni.

Že otroci naj se navadijo na popolno snago, zato naj se jih umiva in se jih vzgaja v tem, da se radi umivajo. Res je z otroci križ, ker bi jih bilo treba vedno umivati, ko se kar sproti umaže-

jo. Z dobro vzgojo pa se jih navadi, da se bodo sami umivali.

Navajeni smo, da se umivamo zjutraj. Toda koliko prahu in umazanosti se čez dan nabere pri nas, na obrazu, rokah, nogah in v laseh! Vse to nosimo seboj v posteljo in vse čaka do jutra. Umivanje zvečer ni v navadi, je pa treba to na vsak način vpeljati. Umit človek tudi vse drugače spi, mirno in brez sanj, kakor pa neumit, kateremu prah razjeda kožo. Nikar ne štedi z vodo, ko pa je zastoj! Ako so mastni madeži in jih ni mogoče samo z vodo zmiti, uporabljaj milo, sodo, pims kamen.

Kaj govorim o mladini, velja tudi za odrasle. Tudi ti se naj zvečer pred počitkom umivajo. Delo, naj bo tako ali tako, je gotovo zamazalo njihove roke, noge, glavo. Tem še posebno priporočamo, da se zvečer preko prsnega koša in preko ram zmijejo z mrzlo vodo, to človeka prav prijetno pripravi za sladko spanje. Če si kdo zvečer umiva noge s toplo vodo, naj na vsak način nato še iste splahne z mrzlo. Ta mrzlota namreč vpliva na to, da se kri hitreje pretaka po žilah na nogah, zato ostanejo noge zdrave. Komur se noge potijo, ta se mora še prav posebno vsak večer zmivati. Med mrzlo vodo naj vlije nekoliko kapljic domačega jesiha.

Saj bi se marsikdo v družini rad umil, pa kaj, ko ni pri roki niti vode, niti brisače. Za to mora pač skrbeti gospodinja! Ni treba kakih lavorjev, zadostuje lesen škaaf, milo mora biti vedno pri roki in pa — neumazane brisače. Brisače pa seveda morajo biti suhe! Če se jih več umiva, naj bo tudi več brisač pripravljenih! Do jutra se razvešene itak zopet posušijo.

Sedaj v poletnem času se vsakdo tudi rad koplje. Na deželi ni sicer navada, da bi se odrasli hodili kopat, pač pa se hodi mladina. V tem oziru moramo povedati tole: Kopanje je gotovo zdravo! Mora biti pa pametno! V premrzli vodi se naj tudi mladina nikar ne koplje! Dostojno ni, ako se kopljejo moški in ženske skupaj, posebno, ako

se pri tem ne znajo spodobno obnašati. Tudi je posebno otroke opozarjati, da se ne kopljejo povsem goli. Predolgo kopanje ni potrebno. Bolje je solnčenje in zračenje, pa zopet kopanje.

Gospodinja sama pa mora biti vzor snage. Zato mora imeti posebno v kuhinji, kjer jedi pripravlja, stalno pripravljeno tudi posodo z vodo, kjer se umije. Kako vse drugače jed diši, ako vidijo ljudje, da jo pripravlja snažna gospodinja! (Dalje sledi.)

*

Boj muham! Muhe prenašajo bolezenske kali. Muhe nam onesnažijo jedi in predmete. Zato veljaj odločen boj muham! Kako? Muhe je predvsem izstradati! Ne puščaj nikjer ničesar, na čemer bi se muhe pasle. V sobi in kuhinji imej nastavljene za lovljenje muh ali posebne posodice, ali muholovke, da se na nje polovijo. Ali jih skušaj pregnati! Flit je baje dober. Lahko pa napraviš tudi tole: Lovorovo olje na krožnike in razpostavi po sobi. Ali pa kupi formalina in ga raztopi. Vzemi eno tretjino formalina in dve tretjini navadne vode, to razpostavi po sobi in muhe bodo šle, ker nočejo tega vohati.

Kako snamem zarastel prstan? Prst, na katerem imaš prstan, od konca do prstana tesno povij in ga pusti kakih pet minut povitega, nato odvij, dvigni prst in ga drži tudi kakih pet minut kvišku. Če treba, to ponovi, prstan bo šel rad s prsta.

*

Cene in sejmska poročila.

Mariborski trg. Na mariborski trg v soboto, dne 28. maja so pripeljali špeharji 19 komadov zaklanih svinj. Svinjsko meso je bilo po 13 do 14 Din, slanina po 11 do 13 Din. Kmetje so pripeljali 8 voz sena po 75 do 100 Din (novo seno 60 do 65 Din), 5 voz otave po 80 do 90 Din, 3 voz krompirja po 1.50 do 2 Din, 9 vreč čebule po 5.50 do 6 Din (česen 10 do 12 Din). Kumarec 2 do 7 Din. Pšenica 1.75, rž 2, ječmen 1.25 do 1.50, oves 1.25, koruza 1.25 do 1.50, proso 1.50,

Velik živalski vrt v Belgijskem Kongu.

Belgijski kralj Albert se je vrnil po daljšem bivanju v Belgijskem Kongu v osrednji Afriki v svojo prestolico v Brüssel. Kraljevi spremljevalec Straelen je naslikal časnika-jem svoje doživljanje s potovanja. Kralj se je bil podal na pot največ radi Albertovega vrta, v katerem se kretajo najbolj divje zveri čisto prosto, ne da bi jih ogrožala lovčeva krogla.

Albertov vrt se razteza na površini 357.000 ha in ga stražijo belgijski kolonijalni uradniki in domači pazniki. Lov je v tem živalskem parku strogo prepovedan. Kralj Albert se je podal skozi park v

Januš Golec:

Trojno gorje.

Ljudska povest o trojnem gorju slovenskih in hrvatskih pradedov.

23

(Dalje.)

V Karlovcu je bilo vse natančno po vojaškem redu in predpisih. Le delaj in delaj, jej skromno in za pijačo pa — voda! Juckali smo, ko je zapustil del naših pod Pavlom po 10 dneh Karlovec in smo jo ubrali v našo končno postojanko Sisek, kjer smo si obetali boljše čase, nego med karlovačko uskoško soldatesko. Od Karlovca do Siska smo jezdili ob levem bregu Kolpe. Glede desnega so nam zagotavljali tamošnji prebivalci, da ni več varen, ga že ogrožajo manjša krdela turške konjenice. Po enem dnevu ježe smo dospeli v Sisek. Sisek je manjša trdnjava, ki je pozidana na polotoku, katerega tvori Kolpa pred izlivom v Savo. Od severa dol se izliva v Kolpo baš pri Sisku še bolj neznatna Odra. V Sisku so nas sprejeli veliko prijaznejše, nego v Karlovcu. Tukaj se nam je godilo boljše že radi tega, ker ni bil poveljnik kak nemški ali mad-

žarski general, ampak dva zagrebška kanonika, vrla Hrvata. Po pregledu obzidja in orožarn je pokazal naš Pavel v skladišču za orožje Hrvatom, kako prelomi z lahkoto konjsko podkev, prestrelil s puščico na daljavo viteški oklep in njegovega zamahljaja z mečem ne vzdrži nobena krščanska, kaj šele neverna — turška roka! Vse je oboževalo Pavlovo Samsonovo moč in izurjenost v rabi orožja. Na dolgo so se še posvetovali naš vodja in oba sišaška poveljnika. Videl sem na lastne oči, kako sta stisnila oba visoka gospoda Pavlu hvaležno roko. Nato smo se podali vsi v cerkev sv. Roka, kjer sta odpela kanonika zahvalno pesem in pretakala solze od ganutja. Opoldne so nam postregli z imenitnim kosilom. Obedovali smo pri poveljnikih, ki sta nazivala našega Pavla od Boga in Marije iz Slovenije jim poslanega angelja. Zvečer mi je povedal naš Pavel, da je zaupal svečenikoma, da je v resnici vitez Ema, katero veže najsvetejša zaobljuba, da obrani kristjane pred polumescem. Ker sta bila oba gospoda očividca Emine moči ter spretnosti, sta trdno verjela, da Sisek ne bo padel v turške

ajda 1.25 do 1.50, fižol 2.50 do 3, grah 7 do 9 Din. Kokoš 25 do 35, piščanci 25 do 70, kozliček 45 do 80 Din. Celi orehi 5.50 do 6, luščeni 16 do 18 Din. Hren 8 do 10, karfiolja 5 do 10, špargelj 35, suhe slive 8 do 12, glavната solata 0.50 do 1.50 Din. Italijanske črešnje 10 do 18, jabolka 10 do 12 Din. Mleko 2 do 3, smetana 10 do 12, surovo maslo 20 do 30 Din. Jajca 0.50 do 0.75, med 14 do 20 Din.

Mariborski svinjski sejem. Na svinjski sejem dne 27. maja je bilo pripeljanih 225 svinj in ena koza. Cene so bile sledeče: Mladi prašiči 5 do 6 tednov stari komad Din 95 do 100; 7 do 9 tednov stari Din 130 do 150; 3 do 4 mesece stari Din 180 do 250; 5 do 7 mesecev stari Din 300 do 350; 8 do 10 mesecev stari Din 400 do 450; eno leto stari Din 500 do 750. 1 kg žive teže so prodajali po Din 5.— do Din 6.50; 1 kg mrtve teže pa po 8 do 9 Din. Prodanih je bilo 180 svinj in ena koza.

Mariborski živinjski sejem. Prignanih je bilo dne 24. maja 23 konj, 12 bikov, 135 volov, 308 krav in 21 telet; skupaj 499 komadov. Povprečne cene za različne živalske vrste na sejmu so bili sledeče: debeli voli 1 kg žive teže Din 3.25 do 4.50; poldebili voli Din 2.50 do 3; plemenski voli Din 2 do 2.50; bikji za klanje Din 2 do 3.50; klavne krave debele Din 2.25 do 4.25; plemenske krave Din 2 do 2.25; krave za klobasarje Din 1.25 do 1.50; mlada živina Din 3 do 4.50; teleta Din 4 do 5. Prodanih je bilo 243 komadov.

Mesne cene v Mariboru. Volovsko meso prve vrste 1 kg Din 10 do 12; volovsko meso druge vrste Din 6 do 8; meso od bikov, krav in telic Din 4 do 6; teleče meso prve vrste Din 10 do 12; teleče meso druge vrste Din 6 do 8; svinjsko meso sveže Din 8 do 18.

Spomeniške zgodbe.

Največja piramida.

Človek se ne ustraši truda ne dela, ako gre za tem, da bi postavil svojemu samoljubju in namišljenim zaslugam spomenik. Tako je bilo že pred 5000 leti in je ostalo še tudi danes. Pred 3000 leti pred Kristusom je pustil zgraditi Cheops, faraon v staroegipčanskem mestu Memphis, na celem svetu največjo pira-

mido. Ta velikan je bil pozidan na površini več tisoč kvadratnih metrov. Prvotna višina je znašala 146 in pol metra. Po beležkah starogrškega zgodovinarja Herodota je delalo na piramidi 20 let 100.000 ljudi in so povzili pri delu redkve, čebule ter česna za 1200 talentov (starogrški denar 1 talent = 4715 nemških mark). Piramida je zgrajena iz e komernih stopnic iz granita, ki so preoblečene z rumenim apnencem. Cheops je dosegel svoj namen; s piramido se je ohranilo njegovo ime do danes.

Tudi v današnjih časih naletimo na toliko slučajev, ko so naši sovrstniki prepričani o izrednem pomenu, ki zasluzi za vse čase viden spomenik.

Uvekovečeni kralj sardin.

Zelo domišljav gospod je bil kralj sardin v Čikagi Horac Western. Neprestano je živel v strahu, da bi se pozabilo po smrti njegovo ime. Razmišljal je o sredstvih ter potih, kako bi oskrbel svojemu imenu trajen spomin. Po dolgotrajnem gruntanju se mu je vendarle rodila dobra misel. Kakor znano, je ameriško velemesto Čikago v vednih denarnih stiskah. Kralj sardin je ponudil leta 1928 mestni upravi nakazilo 15 milijonov dolarjev, ako ga mesto počasti s postavitvijo tri metre visokega kipa, ki mora stati na javnem trgu. Stroške za spomenik bi seve sam poravnal. Čikaški magistrat je bil zadovoljen z milijonarjevo ponudbo. Horac Western je prisostvoval odkritju lastnega spomenika.

Spomni se smrti.

Na izviren način se je ovekovečila Katarina Nell, večkratna milijonarka in trgovka v mestu Cincinnati v severoameriški državi Ohio. Gospa je čula, da obstoja na svetu red, kojega člani se pozdravljajo pri srečanju: »Spominjaj se smrti!« Hotela je stopiti v ta red, kar pa ni šlo. Nabavila si je nekaj tucatov papagajev in jih je naučila, da so izgovarjali zgorajne resne besede. Na ta način je živila v neprestanem spominu

na smrt. Milijonarka pa ni hotela samo umreti, njej je bilo za nesmrtnost že na tem svetu, česar pa ni mogla doseči s pomočjo blebetavih papagajev. Pustila si je napraviti na pokopališču zelo veliko grobnico, v njo je postavila sama sebi spomenik, v katerega so bila uklesana vsa njena že izvršena in bodoča dobra in lepa dela. Na vrhu grobnice se blesti velik napis: »Spomni se smrti!« Ko je bilo vse gotovo, se je udeležila milijonarka slovesnega odkritja spomenika in je poslušala nagrobni govor.

Spomeniki živalim.

Na svetu so še tudi razni drugi izredni spomeniki. Ljudje ne stavijo spomenikov samo sebi, ampak celo živalim za njihovo vestno službo. Pred tremi leti nas je presenetila iz Amerike vest, da so postavili v Seatlevenu spomenik kravi, ki je dajala v življenju izredne količine mleka.

V glavnem mestu severoameriške države Utah v Salt Lake City je videti spomenik v počeščenje morskih galebov. Leta 1848 so ogrožale kobilice žetev ondotnih farmerjev. Poljedelci so bili že čisto obupani, ko je priletelo naenkrat na tisoče in tisoče morskih galebov, ki so pozobali kobilice. Hvaležni farmerji so postavili galebom spomenik.

Spomenik premogu.

V časih naletimo celo na spomenike predmetom. V Nanaimo, na otoku Vancouver (otok ob zapadni Kanadi) na mestu, kjer so zadeli prvič na premog, stoji ogromen granitni kamen, katerega imenujejo otočani »premogov spomenik«.

Spomenik kot svarilno znamenje.

Spomeniki služijo večkrat kot svarilna znamenja. Na severoameriškem polotoku Alaska je vklesana v skalo podoba slavnega in proslulega iskalca zlata Smitha. Ta spomenik bi naj svaril pozne rodove, naj ne bodo kakor v kamen ovekovečeni, ki je zagrešil v živ-

roke, krščansko vojsko čaka znamenita in velika zmaga nad neverniki. Sama Majka božja jim je poslala na pomoč pravo čudo telesne moči in neustrašenega junaštva!

Tudi po tem razkritju sem prejel od gospodarice povelje, da mora ostati Ema v mojih ustih še tudi za bodočnost Pavel! Dobro, da, predobro se nam je godilo v trdnjavi in to le vse radi Pavla, ki je osvojil takoj srci poveljnikov, drugih oficirjev, vojaštva in prebivalstva.«

Do tod sega kronika Mihaela Toplišeka, oprode pilštajnskega viteza Pavla, katero je napisal vikar Mert Penič in je ohranjena v latinskem jeziku in v le deloma čitljivih odlomkih. Gotovo je zaupal g. Penič papirju vse doživljaje spremljevalca Toplišeka do povrata na Pilštajn po oblegi Siska, a so prestali starost več sto let le nekateri stavki in posamezne besede.

Sisek je bil trikrat oblegan od Turkov. Da bomo lažje sledili tretji oblegi trdnjave v l. 1593, moramo poseči v zgodovini za par let nazaj. Turško nevarnost za Vojno krajino nam popisuje

zgodovinar dr. Josip Gruden v delu »Zgodovina slovenskega naroda«, iz katere so posneti naslednji odstavki: Za slovenske in hrvatske dežele se je pomnožila nevarnost, ko je bil imenovan l. 1591 za bosanskega berglerbega* bojaželjni in krvoločni Hasan-paša. Kranjski zgodovinar Valvazor trdi, da se je pisal strašni Hasan Križlavič in da je bil rodod Italijan. Bil bi naj kristjan in celo benediktinski menih (subdijakon), a se je poturčil, hrepeneč po visoki čisti. Hrvatski zgodovinarji pa so mnenja, da je bil Hasan rodod Hrvat iz Luzača s priimkom Pridojevič in bil pravoslavne veroizpovedi. Gotovo je, da je prišel v mladosti v Carigrad, kjer je študiral na državne stroške. Postal je sultanov sokolar, oženil se je z bogato perzijsko kneginjo, vdovo velikega vezirja Osmana. Ker je bil hraber vojak, brezobziren in drzen mož, so ga izbrali njegovi zaščitniki za važno mesto bosanskega bergler-

* V času, ko je zavzemala turška država najširši obseg, je bila razdeljena na bergler — begluke. Tem so načelovali berglerbegi, imenovani tudi paše; ljudstvo jih je nazivalo tudi vezira.

spremljevalcu 80 domačinov, da bi ga ščitili proti morebitnim napadom zverin. Visokim gostom se ni bilo treba niti enkrat poslužiti pomoči zamorcev. Srečevali so leve, tigre, slone in druge zveri, a ugotovili, da v prostosti živeča zverjad ni niti enkrat napadla človeka, ker ni bila izzvana. Kraljevi spremljevalec trdi, da je moč celo Albertov vrt prepotovati s palico v roki, ne da bi bil človek ogrožen. Albertov park ima to važno znanstveno nalogo, da varuje številne živalske vrste pred iztrebljenjem. Že belgijski kralj Leopold II., oče sedanjega kralja, je izrazil leta 1905 ob priliki potovanja po Afriki